

največ biva. Taka pogodba mi ni ugajala. Nečem robovati, hočem biti sam svoj gospodar, nezavisen na vse strani. Za življenje drugim tudi nisem porok.

Zbral sem toraj drugo družbo in jej stopil na čelo. Ta družba je bila mala: vol, dva psa in jaz. Smejate se morda, da Vam imenujem vola na prvem mestu. Ali vedite, da v takih okoliščinah je ta žival neobhodno potrebna, nobena druga je ne zameni. Vol najlaglje prenaša neskončni trud in trpljenje na takem potovanju. Moj rogač je bil postaven, zavaljen, napolu bivola, črn in z grivo na glavi. Skozi smrček je imel potegnjen železen obroček, na katerem sem ga vodil. Obložil sem ga z razno zalogo in s sodčkom vode. Ves vesel sem se spustil na daljno pot v one kraje, po katerih gospodarijo levi, sloni in druga taka visoka zverina.

Šel sem mimo Kolobenga, videl sem jezero Ngami, in dospel sem do Liniantija. Kako se mi je godilo na tem potovanju, in kakošni so ti kraji, popisati Vam hočem pozneje. *) Obhodil sem zopet velik kos sveta in se seznanil z življenjem divjakov v „kraalih“. Ali veste, kaj je to kraal? Vsako selišče ima svojega načelnika, pa tudi skupno stajo ali ograjo, v katero na noč poženó vso živino, da je zavarovana pred zverino. Psi jo stražijo. Taka ograja se naziva kraal, in tako tudi cela vas.

Od Kolobenga na sever stonujejo Bečuvani, in dalje Matabelci. Ti kraji niso nič prijetni, zvečine so gričasti, s peščenih tla poganja razno trnje in zanikrno skrivenčeno drevje. Slona in nosoroga nisem do sedaj nobenega videl, pač pa mnogo druge zverine, vzlasti bivola. Tudi žirafe in levi se tu nahajajo. Na bivola se nisem upal streliti, ta zver je preveč nevarna lovcu. Četudi je ranjena, vrže se besna na strelca, nabode ga na roge, ali pohodi.

Namenjen sem bil iti ob Zambeziju k Mozambiku, in od tu se ob prvej ugodnej priliki peljati v Evropo. Izvedel sem bil namreč, da je v Avstriji s Hohenwartom napočila nova krasna doba, in to me je vabilo vrniti se v ljubljeno domovino. Ali človek obrača, Bog obrne. Skusil sem, da čisto sam potovati k Mozambiku je gola nes pamet. Mimo tega so mi pocepali vol in psa. Dobil sem novega vola, ali tudi ta se mi je kmalu stegnil. Pobral sem neobhodno potrebne reči s prtljage, naložil jih sebi na pleča in se obrnil nazaj. Gledal sem, da pred kot pred pridem k kakemu transvaalskemu pomejnemu naselniku, kar se mi je tudi posrečilo. Bog pomagaj, koliko človek pretrpi! Pomanjkanje vode me je še najhuje zdelavalo. Ne morem Vam povedati, kako je bilo to hudo.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Deželni zbor kranjski.

XVI. seja deželnega zbora kranjskega dne 21. novembra 1889.

Po odobrenji zapisnika zadnje seje odobrita se tudi v celoti a) načrt zakona o povzdigi reje goveje živine (priloga 72) b) načrt zakona o doneskih, s katerimi morajo dežela Kranjska, deželno stolno mesto Ljubljana in zemljiški posestniki ljubljanskega barja prispevati k troškom del za njega osuševanje (priloga 76.)

Kot 5. točka dnevnega reda uvrstilo se je potem poročilo odseka za letno poročilo o § 4. marg. št. 1—5 in o § 9. marg. št. 1, 2, 3, 6 in 13.

Dalje sledilo je ustno poročilo finančnega odseka o prošnji kranjskega ribiškega društva za podporo in pa še o prošnji kmetijskega in gozdarskega društva za o-zemlje kočevsko za podporo.

Potem sledilo je ustno poročilo finančnega odseka o predlogu deželnega odbora glede zgradbe hudournikov in uravnave Vipavske reke.

Znano je, da je ministerska komisija izdelala nekaj dotičnih načrtov že vlansko jesen tikoma pred začetkom zborovanja. Letos je te načrte s stroški 37.000 gld. pregleda tudi deželni inženir, toda jim ni pritrdil, temveč izrekel je mnenje, da se mora seči po tudi že izdelanih dalje segajočih Eipert-ovih načrtih, ako se hoče Vipavskemu poljedelstvu v resnici pomagati. S tem mnenjem strinjal se je tudi načeloma deželni odbor, ker pa ni bilo mogoče več to vprašanje dognati s poljedelskim ministerstvom, predlagal je: naj se zgradna dela v Vipavski dolini kar pred prično in naj se v ta namen na račun skupnih potrebščin za prihodnje leto iz deželnega zaklada privoli kredit 10.000 gld., finančni odsek strinjal se je v obče s tem predlogom in o zbornici sprejel se je predlog:

Deželni odbor se pooblasti da sme dogovorno s c. kr. poljedelskim ministerstvom pričeti dela v Vipavski dolini v okviru Eipertovega II. alternativnega načrta s troški do 10.000 gld., katere je pokriti iz deželnega zaklada na račun onega doneska, ki bo pozneje v ta namen odločen deželi po zakonu.

Kot 9. točka prišlo je kakor se nadejamo v svojo konečno rešitev, ustno poročilo finančnega odseka o preložitvi ceste čez Wagensperg (k prilogi 71).

Znano je, da sklepov vlanskega deželnega zbora s formalnih pomislov ministerstvo ni hotelo predložiti v Najvišjo potrditev. — Že vlansko leto bila je namreč veljavno sklenjena preložitve te ceste in pa merilo glede prispevk k troškom glede interesentov.

To merilo potrebovalo je po starem cestnem zakonu Najvišjega potrjenja, sklep preložitve same pa ne. Po novem zakonu sme merilo prispevkov skleniti deželni zbor sam in tako imamo sedaj veljavna sklepa glede

*) Popisa ni poslal, zakaj ne, povedati hoče na drugem mestu.

preložitve in glede doneskov tako, da se vendar letos oziroma prihodnje leto more delo pričeti.

Pri razpravi tega predmeta nastalo je nekoliko razgovora, izrekoma za to, ker je baron Wurzbach ugovarja predlogu rekoč, da je promet po tej cesti nepomenljiv in da postane celo neznamen, ako se res enkrat zgradi Dolenjska železnica.

Konečno pa je bil predlog finančnega odseka sprejet, po katerem se je uvodoma sklicavalo na iz vlanskega zasedanja veljaven sklep deželnega zbora glede preložitve same, dalje se določuje, da se imajo dela oddati v dveh po grajščini Wagensperški razdeljenih oddelkih. V drugem predlogu določijo se skupni troški na 47.300 gld., k katerim prispeva dežela s polovico t. j. 23.650 gld., dalje pa

- | | | | |
|----|-----------------------|---------------|--------|
| a) | cestni okraj Litijski | z 14,865 gld. | 72 kr. |
| b) | „ „ Trebenski „ | 6,081 „ | 37 „ |
| c) | „ „ Zatiški „ | 2,703 „ | 91 „ |

Kot 10. točka dnevnega reda razpravljalo se je ustno poročilo upravno-gospodarskega odseka glede osuševalnih del v dolini Račenski, o katerih je poročal deželni odbor v prilogi 68.

Minulo leto se v tej dolini ni moglo nadaljevati delo ker dotični inženir ni imel časa. Za prihodnje leto pa se nameravajo dela dognati in troški imajo znašati 5000 gld., k katerim donaša dežela 2000 gld., poljedelsko ministerstvo pa 3000 gld. Dela, ki so še za zvršiti, so sledeča:

- a) Naprava predora v „Zatočno jamo“,
- b) Zasledovanje odprtega vrelca v Vršnici,
- c) Praznenje predjame,
- d) Razširjenje požiralnikov v dolini Luče,
- e) začasno poglobenje Krke do prvega jezua v ta namen, da se omogoči vhod proti teku vode v krško jamo.

Sklep deželnega zbora pri tej točki se glasi:

1.) Za zvršitev del osuševanja doline Račenske dovoli se iz kredita vstavljenega v proračunu deželnega zaklada za l. 1890. za hidrotehnična dela znesek 2000 gld.

2.) Visoka c. kr. vlada se naprosi, da dovoli za te osuševalna dela donesek 3000 gld. za leto 1890.

Pri 11. točki dnevnega reda: „Ustno poročilo upravnega odseka o izvršitvi zdravstvenega zakona in o službenem navodilu za okrožne zdravnike (k pril. 49)“, unela se je akoravno se je, ta predmet razpravljal v eni prejšnjih sej, skoraj 3 ure, zepet živahna celo burna razprava. Bistvo nasprotovanje, kateremu se je na čelo postavil baron Schwegel prav v ta namen, da bi g. deželnemu predsedniku izrekal grajo, razloženo je bilo že v „Novicah“ nadrobno. Uzrok temu pa tiči prav v nekem protislovju, katero je zakrivil baron Schwegel sam. Glede službenega navodila za okrožne zdravnike določuje namreč deželni zdravstveni zakon v zadnjem delu § 13, „da navodilo izda deželni odbor dogovorno z deželnim c. kr. političnim oblastvom“.

Vkljub sprejetega tega zakonskega določila pa je predlagal baron Schwegel vlani, „da naj deželni odbor ono navodilo predloži deželnemu zboru“, in pri tem predlogu imel je celo izrečen namen, da naj bi tudi deželni zbor imel pravico navodilo pretresavati in celo spremenjati. Ako bi pa tak sklep imel veljati, pa bi postal nasproten določilu sedaj veljavnega zakona, ker po tem bi deželni odbor in pa c. kr. deželno-politično oblastvo ne smela več pravice dogovorno med saboj izdati veljavno navodilo. Baron Schwegel pa je vkljub vsem ugovorom trdil svoje.

Pri glasovanju bi bil sicer gotovo odklonjen predlog bar. Schwegel-nov mereč na to: § ta in § ta službenega navodila za okrožne zdravnike spremeni se tako: (štedi bistvo sprememb). Ker je pa deželni glavar sprevidil, da bi se z glasovanjem o takem predlogu mogel krhati veljaven zakon, oziroma, da bi se mogel storiti v bistvu proti postavi sklep, ker bi skušal prilastovati deželnemu zboru pravico, katero je sam v veljavnem zakonu izročil „deželnemu odboru dogovorno z deželnem političnem oblastvom, izrekel je deželni glavar, da takega proti postavnega predloga ne more dejati na glasovanje.“

Ta izjava pouzročila je razburjenje in protest pri baronu Schwegel-ju in dr. Schaffer-ju, pa videti je, da drugi merodajni pristaši manjšine zborove niso bili glavarju nasprotnega mnenja. Predlog odsokov da se odborovo poročilo o tej stvari jemlje na znanje obveljal je z 22 proti 11 glasov.

Po vsem mirno tekla je razprava o 12. točki dnevnega reda. Priloga 75., poročilo upravno-gospodarskega odseka o načrtu zakona ob uredbi osebnih in službenih k oboroženi moči spadajočih ljudsko-šolskih učiteljev na kakšni javni ljudski šoli z ozirom na njih dolžnost do dejanskega vojaškega ali črnovojniškega službovanja (k prilogi 57). Sprejet je bil ves precej obširen in pomenljiv načrt zakona s prav malimi nebistvenimi premembami.

Ravno tako gladko rešila se je slednja 13. točka: Ustno poročilo upravno-gospodarskega odseka o pogozdovanji Krasa (k prilogi 59.)

Pri 14. točki dovolil se je deželnemu odboru pri meren kredit v namen podelitev premij za rastavljavce kranjske pri kmetijski razstavi prihodnjega leta na Dunaji. Potem je sledilo kot 15. točka dnevnega reda: ustno poročilo finančnega odseka o leta 1889. po povodnji, toči, mrazu, požarih ali na drug način pouzročeni škodah (k prilogi 69.) in o dotičnih prošnjah za podporo.

Ta točka spada gotovo med najvažnejše in najnужnejše vprašanja deželska v tem letu, ker tako nastale škode so izredno velike, veliko krajev je tako silno poškodovanih, da ljudje nimajo najpotrebnejšega živeža, še manj pa živine in semena za obdelovanje polja.

Predlogi deželnega odbora bili so žalostnemu položaju primerni in deželni zbor jim je pritrdil stem, da je dež odboru dal na razpolaganje svoto 20 tisoč

goldinarjev v podporo poškodovanih ter dalje odboru dal nalog prav izdatne podpore izprositi pri c. kr. vladi. Koraki za odpisavanje davkov poškodovanim storili so se že popred; c. kr. deželna vlada pa je že popred naročila poberanje milodarov po vsi deželi.

Točki 16. in 17. rešili ste se s primernimi naročili deželnemu odboru, in v konečno sledeči tajni seji rešila se je tudi osobna zadeva s priličnim sklepom.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Domača politika. Kakor smo opisavali v zadnjih „Novicah“, delovala je narodna večina v deželnem zboru kranjskem zelo uspešno in je v konečni seji poravnala tudi ne posebno pomenljivo domačo nasprotje. To pokazala je izvolitev deželnega odbora. Ako je to že veselo znamenje složnega delovanja, je pa toliko bolj veselo to, da je tesnejša dotika med deloma različnima strankama v narodnem taboru in pa ravnanje in izjave na novo izvoljenih poslancev tudi pred svetom pokazalo, da se vsi zvesto borujejo pod starodavnim našim geslom: „Vse za vero, dom, cesarja“. Minulo zasedanje deželnega zbora pokazalo je, da so vsi zastopniki večine zvesti pristaši tega gesla, da tudi glede vere in udane zvestobe proti cesarju med njimi ni nikakoršne razlike. Ravno to pa je jaka zavest slovenskih zastopnikov nasproti domačim in unanjim nasprotnikom, ki s slastjo segajo po vsakem pezdriji v našem očesu, ter morebitni pregrešek posameznega v zelo štejejo vsemu našemu narodu.

— Verska šola v nižeavstrijskem deželnem zboru. Po došlih nam stenografskih zapisnikih posnemamo, da je znan konservativni poslanec monsignore K n a a b dunajske liberalce prav občutljivo pozgačkal z govorom glede vprašanjem verske ljudske šole. Gospod poslanec razložil je gospodom z jako spretno besedo in vsakemu razumljivim načinom pravi pomen verske šole. Odgovarjal mu je deloma znani Weitloff, najboljše pa gotovo sloveč in spreten govornik Ed. Süß. No in kaj mu je odgovoril sloveč liberalec? Dejal je: jaz bi bil za versko šolo, to da v verski šoli morala bi se učiti nepopačena vera, otroci morali bi se navajati, da store dobro zarad dobrega samega, ne pa za posveten dobiček. Potem pa skuša dokazavati, da nekateri duhovniški listi podpirajo le vraže, da hočejo uvidevati povsod čudeže. Taki nauki pa bi tudi v šoli sploh in med ljudstvom, ki tako že ljubi vraže te prazne vere, le še bolj širili, konečno prerokuje Süß iz sanjarske knjižice glede na vpeljavo verske šole, da je ne bode nikdar. Vmes oglasil se je proti Süß-u tudi kmetiški konservativni poslanec O b e r n d o r f e r.

Z izredno spretnostjo pa je zavrnil Süß a monsg. Knaab rekoč: Ako so pri požarih ali povodnjah Boga

na pomoč klicali taki, ki za dejansko pomoč niso bili sposobni, je to gotovo prav. Ako se pa otroci navajajo k pobožnemu življenju in se jim pri tem obeta tudi časnih dobrot, potem se pač z otroci ravna tako kakor z odraslimi. Živinorejcu obeta in daje se premija, razstavljavcem obetajo se priznanja in svetinje, uradnikom, vojakom in drugim dajejo in obetajo se odlikovanja vsake vrste, in samo pri malih šolarčkih bi morale biti napačno in prepovedano, kar je dopustljivo in dobro pri odraslih visokoučenih gospodih. To zahtevati je vendar odveč. Sicer pa govornik vraže nikdar ne zagovarja, temveč ji je odločen nasprotnik, ako ravno ve, da je zelo razširjena tudi med omikanci, katerih nekateri niso pripraviti v to, da bi odpotovali na petek, ali da bi se vdeležili obeda v 13terih.

— Deželni poslanec gospod Josip Gorup poslal je gospodom županom v Loži, Postojini in na Vrhniki, prvemu 33 gld., zadnjema pa po 100 gld., katere naj bi razdelili na sv. Miklavža dan med revno šolsko mladino.

— Bolniške blagajnice. V 57 bolniških blagajnicah državnih in privatnih železnic je 153.000 članov. Bolniška blagajnica c. kr. tobačne tovarne v Ljubljani šteje 1960 in ona južne železnice 16.663 članov, združna bolniška blagajnica frizerjev in brivcev v Ljubljani pa 18.

— V ponedeljek umrla je gospa Josipina Šusteršič, hišna posestnica v Gradišči v 77. letu.

— V Velčah potegnili so te dni iz Ljubljane truplo udove Katarine G e s t r i n iz Ljubljane, katera je zblaznela in se 14. oktobra zgubila. Kakor se nam iz zanesljivega vira poroča, bila je ranjca jako pridna in skrbna gospodinja.

Izjava.

Povodom sastanka novoizvoljenega deželnega zbora razpravljali smo vsi narodni deželni poslanci tudi načela našega splošnega političnega delovanja.

Ker so se že ob času deželnozbornih volitev pokazala nasprotstva, večinoma sicer osobna, v manjših delih načelna, katera so se pojavljala tudi mej sedanjim zasedanjem deželnega zbora kranjskega že toliko, da so kazala svoje neizogibne posledice, po spoznanju vseh nas škodljive in pogubne narodnemu razvoju; smo po vsestranskem razgovoru priznali in potrdili vsi, da je za uspešno narodno delovanje neobhodno potreba nam složnega postopanja.

Zato izjavljamo, da bomo vsi in vsekdar složno trudili se za izpolnitev narodnega programa — po starem geslu: „Vse za vero, dom, cesarja“ — za kateri so se trudili doslej najboljši možje slovenskega naroda,